

Concept Accountantsverslag 2019

Gemeente Hengelo

Xx mei 2020

Echtheid van dit digitale document controleren? www.hengelo.nl/controleeruwdocument

Aan de gemeenteraad van de
van de gemeente Hengelo
Postbus 90155
5000 LH HENGELO

Datum

XX

Ons kenmerk

3114XXXXXX

Behandeld door

Dhr. drs. H. Kuperus RA
Director
06 5204 8549
DKuperus@deloitte.nl

Dhr. R. Vellema MSc EMA RA
Senior-manager
06 1312 1135
Rvellema@deloitte.nl

Dhr. M. van Aalzum MSc EMA
Manager
06 1234 2875
MAalzum@deloitte.nl

Geachte leden van de raad,

Graag bieden wij u hierbij ons accountantsverslag met betrekking tot de controle van de jaarrekening 2019 van de gemeente Hengelo aan. Deze rapportage beschrijft op hoofdlijnen onze controleaanpak en de belangrijkste aangelegenheden die wij tijdens onze controle in overweging hebben genomen. Wij zijn van mening dat de reikwijdte van onze werkzaamheden en de resultaten daarvan een deugdelijke basis vormen voor ons oordeel over de jaarrekening 2019 van de gemeente Hengelo.

De jaarrekening 2019 van de gemeente Hengelo

De jaarrekening 2019 is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders van uw gemeente. Bij deze jaarrekening hebben wij op xx xx 2020 een XXX controleverklaring verstrekt.

De controle is nog niet geheel afgerond. Het oordeel volgt na afronding.

Wij bespreken onze bevindingen met de werkgroep accountancy

Wij bespreken deze rapportage graag tijdens de vergadering met de werkgroep accountancy op 2 juni aanstaande en zullen dan uw vragen beantwoorden. Wij hebben de inhoud van dit accountantsverslag afgestemd de wethouder financiën, concernmanager bedrijfsvoering en afdelingshoofd financiën a.i..

Met vriendelijke groet,

Deloitte Accountants B.V.

drs. H. Kuperus RA

Op alle opdrachten verricht door Deloitte zijn de 'Algemene Voorwaarden Dienstverlening Deloitte Nederland, mei 2018' gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel onder nummer 24362837 van toepassing.

Deloitte Accountants B.V. is ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel te Rotterdam onder nummer 24362853. Deloitte Accountants B.V. is a Netherlands affiliate of Deloitte NWE LLP, a member firm of Deloitte Touche Tohmatsu Limited.

Inhoudsopgave

1. Bestuurlijke samenvatting controle 2019	4
2. De financiële positie van uw gemeente	9
3. Belangrijkste bevindingen uit onze controle	12
4. Interne beheersing	21
5. Overige aangelegenheden	23
Bijlagen	25

Bestuurlijke samenvatting controle 2019

Bestuurlijke samenvatting controle 2019

Onze belangrijkste bevindingen

Getrouwheid en rechtmatigheid

- OORDEEL (OPNEMEN BIJ DEFINITIEVE AFRONDING)

Controle rechtmatigheid aanbestedingen

- Uit de interne controlewerkzaamheden van de gemeente is een aantal fouten gebleken. De omvang van deze fouten bedraagt € 1,9 miljoen. Uit onze controlewerkzaamheden zijn geen aanvullende fouten gebleken.

Rechtmatigheids-fouten sociaal domein

- De controle van het sociaal domein is nog onderhanden. Op dit moment dient de gemeente voor circa € 2,2 miljoen aan verantwoordingsinformatie van zorgaanbieders te verkrijgen. Indien deze niet meer wordt verkregen, zullen wij dit bedrag als onzekerheid kwantificeren.
- De gemeente Hengelo kiest er voor om geen werkzaamheden te verrichten aan de prestatielevering van de PGB's. De volledige PGB-last wordt daarmee als onzeker geëvalueerd. Dit betekent een onzekerheid van € 1,6 miljoen.

Overige werkzaamheden inzake rechtmatigheid

- Jaarlijks voert de gemeente diverse interne controles uit. Uit de, door ons gevalideerde, uitkomsten van deze controles volgen geen rechtmatigheidsfouten of onzekerheden die groter zijn dan de rapporteringstolerantie.

Grondexploitaties

- Omdat de waardering van de grondexploitaties onderhevig is aan schattingen, hebben wij de waardering bestempeld als een significant risico en als zodanig opgenomen in ons controleplan. Onze controlewerkzaamheden hebben een aantal (on)gecorrigeerde fouten aan het licht gebracht. De ongecorrigeerde fout betreft het project Hart van Zuid. Inzake brug Twentekanaal heeft de gemeente Hengelo op basis van bestedingen recht op een resterend deel van een subsidie ad € 710.000. Dit bedrag is niet verantwoord in zowel de voorraad (GREX) als de vorderingen.
- Gezondheidspark: de gemeente heeft onvoldoende aangetoond dat er behoefte is vanuit de markt om deze boekwaarde terug te verdienen. Omdat dit inzicht ontbreekt hebben wij € 1,8 miljoen als onzekerheid gekwalificeerd.

Bestuurlijke samenvatting controle 2019

Onze belangrijkste bevindingen

Kwaliteit verslaggeving

- Bij de controle hebben wij de door het management toegepaste proces met betrekking tot het toepassen van de belangrijke verslaggevingsvraagstukken geëvalueerd. Hierbij valt te denken aan de voorzieningen, de verbonden partijen en de wet normering topinkomens (WNT). Bij processen waar wij dat nodig achten, hebben wij specialisten betrokken. Zo hebben wij specialisten ingezet om de juistheid van uw verantwoording van de WNT te beoordelen. Wij zijn van mening dat de verslaggevingsvraagstukken en de toegepaste inschattingen redelijk zijn en consistent worden toegepast.

Frauderisicoanalyse

- We hebben kennis genomen van uw geactualiseerde frauderisicoanalyse. Met deze analyse heeft de gemeente (net als voorgaande jaren) aangetoond zich bewust te zijn van mogelijke frauderisico's en we constateren dat zij daar risicogericht maatregelen voor treft.

Jaarverslag Integriteit

- Met ingang van 2020 is de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren inwerking getreden. Hierin is onder andere opgenomen dat er specifiek verantwoord dient te worden over de uitvoering van het integriteitsbeleid. Het college heeft ons inzage gegeven in stand van zaken rondom de uitvoering van het integriteitsbeleid waarmee invulling is gegeven aan het doel van het beleid, de tot nog toe uitgevoerde acties, de plannen die de gemeente heeft en de incidenten in het afgelopen jaar.

SiSa/ IMG

- Wij hebben geen (ongecorrigeerde) controleverschillen (fouten en/of onzekerheden) in de verantwoorde informatie in de SiSa-bijlage 2019 geconstateerd.

Voorzieningen

- Voor de uitvoering van de rioolverzwarende van de Mozartlaan hebben wij op basis van uw interne besluitvorming vastgesteld dat er een bedrag ad € 2 miljoen dient te worden onttrokken aan de voorziening riolering. In werkelijkheid is er slechts € 0,5 miljoen onttrokken. Het verschil van € 1,5 miljoen is als 'milieu-investering' verwerkt in de materiële vaste activa. Uit uw interne besluitvorming valt deze onderverdeling niet te herleiden. Daarnaast betreft de onderliggende bewijsvoering een Excel document waarvan de gemeente de betrouwbaarheid niet heeft kunnen aantonen. Op basis hiervan hebben wij dit bedrag van € 1,5 miljoen als een onzekerheid gekwantificeerd.

Warmtenet

- De controle van de posities met betrekking tot warmtenet is nog onderhanden ten aanzien van de impact door de aanstaande agio stortingen in 2020.

Bestuurlijke samenvatting controle 2019

Toelichting op de belangrijkste bevindingen

Status controle

Onze controle is nog niet afgerond. Op een aantal belangrijke thema's vinden nog controlewerkzaamheden plaats en dient de gemeente nog vragen te beantwoorden. Daarnaast dient nog een deel van de interne kwaliteitsreview plaats te vinden. De teksten zoals deze nu zijn opgenomen en onze voorlopige conclusies kunnen nog wijzigen. Tevens zal de gemeente de jaarrekening op onderdelen nog aanpassen.

Onze controle heeft geleid tot een aantal correcties in de jaarcijfers en de bijlage. Een deel van deze correcties dienen wij nog met de gemeente af te stemmen. Daarnaast dienen deze correcties nog doorgevoerd te worden in de jaarrekening.

Significant fraude risico – management override

Het management bevindt zich in een unieke positie om de binnen de entiteit aanwezige interne-beheersingsmaatregelen te doorbreken. Zodoende is er bij elke controle sprake van een risico op 'management override'. Om dit risico te mitigeren, hebben wij controlewerkzaamheden verricht ten aanzien van:

- Beïnvloeding van de schattingsuitkomsten door het management;
- Handmatige journaalposten (memoriaalboekingen) verwerkt door het management;
- Significante transacties buiten het normale verloop van de bedrijfsactiviteiten om;

Wij hebben geen indicatie voor management override verkregen.

Wij verstrekken een controleverklaring bij de jaarrekening 2019 met een **XXX-oordeel**.

Significant risico - Grondexploitatie

Omdat de waardering van de grondexploitaties onderhevig is aan (materiële) schattingen, hebben wij dit als een significant risico bestempeld en als zodanig opgenomen in ons controleplan.

Warmtenet

Een belangrijk onderdeel van onze controle betreft het dossier Warmtenet. Omdat de controle op dit thema vorig jaar moeizaam is verlopen, hebben wij een aantal afspraken gemaakt met de gemeente om het opstelproces over 2019 beter voor te bereiden, waardoor de controle soepeler kan plaatsvinden. Wij hebben tijdens onze controle vastgesteld dat deze verbetering niet is gerealiseerd omdat afspraken onvoldoende zijn nagekomen.

Wij zien de volgende verbeterpunten bij dit dossier:

- Voor het project warmtenet is gebruik gemaakt van een externe deskundige welke geen kennis heeft over wijze waarop verantwoording in de jaarrekening dient plaats te vinden.
- De gemeente is volledig afhankelijk van de externe deskundige. Wij hebben vastgesteld dat niemand binnen de gemeente van de financiële administratie periodiek de financiële voortgang monitort en / of bewaakt dat de administratieve verwerking correct is.
- De afrekening (VOK) van Warmtenet is intern niet geanalyseerd. Hierdoor bevatte de VOK onjuistheden en was deze op onderdelen niet volledig.

Wij adviseren u dan ook om kritisch te evalueren op welke wijze u de projectaansturing heeft ingeregeld, op welke wijze de gemeente tussentijds de (financiële) voortgang heeft gemonitord en geanalyseerd, en hoe u de juistheid van de administratieve verwerking heeft geborgd.

Wij adviseren u om in de toekomst bij dergelijke projecten, waarbij gebruik wordt gemaakt van een externe deskundige, een inhoudelijk financieel verantwoordelijke vanuit de ambtelijk organisatie aan te wijzen zodat zowel de administratieve verwerking, de formele overeenkomsten zoals de VOK, tijdig worden geanalyseerd waardoor de correcte verwerking wordt geborgd.

OPENSTAANDE PUNTEN:

- Impact van de aanstaande agio stortingen in 2020 op de verantwoording in 2019
- Interne kwaliteitsreview

Europees aanbesteden

Uit de controlewerkzaamheden van de afgelopen jaren zijn onrechtmatigheden gebleken met betrekking tot de naleving van de Europese aanbestedingsregels. De gemeente heeft vervolgens actie ondernomen om dergelijke fouten in de toekomst te beperken. Om dit te realiseren

heeft de gemeente een projectgroep opgericht. De projectgroep heeft als taak een aantal verbeteringen te realiseren.

Een belangrijk aandachtspunt voor de projectgroep betrof de spendanalyse. Wij hebben geconstateerd dat kwaliteit van deze analyse in vergelijking met vorig jaar is toegenomen. De spendanalyse wordt jaarlijks periodiek uitgevoerd en de dossiervorming is verbeterd.

Uit de analyse blijkt een aantal fouten. De omvang hiervan bedraagt € 1,9 miljoen. Uit onze controlewerkzaamheden zijn geen aanvullende fouten ten opzichte van de interne controle gebleken.

Met ingang van dit jaar dienen onrechtmatige contracten voor de volledige contractwaarde als fout te worden geëvalueerd en dienen deze contracten opgenomen te worden in de 'niet uit de balans blijken verplichtingen.'

	Bestuurlijke samenvatting controle 2019
	Bestuurlijke samenvatting controle 2019
	Toelichting op de belangrijkste bevindingen
	Financiële positie van uw gemeente
	De financiële positie van uw gemeente
	Belangrijkste bevindingen uit onze controle
	Overige aangelegenheden
	Overige aangelegenheden
	Bijlagen
	Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controleverschillen
	Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle
	Bijlage A2 - In de controle opgenomen aanpassingen
	Bijlage A3 - Tekortkomingen in de toelichtingen
	Bijlage B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2019
	Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging
	Bijlage D - Terugkoppelingen IT-bevindingen

Bestuurlijke samenvatting controle 2019

Toelichting op de belangrijkste bevindingen

Interne controles van de gemeente

Wij merken op dat de interne controlewerkzaamheden van de gemeente zich richten op een aantal specifieke thema's zoals uitkeringsverstrekkingen, verstrekken van zorg zoals Jeugdzorg en WMO en de naleving van de Europese aanbestedingsvoorschriften.

Wij raden u aan om vooruitlopend op de komende rechtmatigheidsverantwoording de thema's uit te breiden en te zorgen voor een integrale IC-aanpak inclusief interen review, foutenevaluatie en rapportage. Thema's die wij hierbij verwachten zijn prestatielevering van inkoop, subsidieverstrekking en de analyse van de investeringskredieten.

Geen feitelijke niet-gecorrigeerde controleverschillen geïdentificeerd met betrekking tot SiSa

Wij hebben geen controleverschillen (fouten en/of onzekerheden) in de verantwoorde informatie in de SiSa-bijlage 2019 geconstateerd.

Geen feitelijke niet-gecorrigeerde controleverschillen geïdentificeerd met betrekking tot de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

Wij hebben tijdens onze controle geen niet-gecorrigeerde feitelijke afwijkingen geïdentificeerd groter dan onze rapporteringsdrempel die van invloed zijn op de WNT.

Onze opdracht is ongewijzigd uitgevoerd

Met de opdrachtbevestiging heeft u ons opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2019. Naast de opdrachtbevestiging zijn bepalend voor onze controle:

- Het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado).
- Het door de gemeenteraad op 3 december 2019 vastgestelde normenkader 2019.

De reikwijdte van onze controle staat omschreven in de opdrachtbevestiging. Er is gedurende het verloop van de controle op geen enkele wijze sprake geweest van een beperking of wijziging in de reikwijdte van onze controle. Wij achten de reikwijdte van onze controle voldoende voor de doelstelling van onze controle.

Er zijn geen belangrijke wijzigingen in de verslaggevingsregels

Significante verslaggevingsgrondslagen en de toepassing hiervan zijn zeer belangrijk voor de presentatie van de financiële positie en de resultaten van de gemeente. Daarnaast vereisen zij van het management het toepassen van oordeelsvorming ten aanzien van moeilijke, subjectieve en complexe posities, vaak vanwege de noodzaak om inschattingen te moeten maken over het effect van zaken die inherent onzeker zijn. Een goed voorbeeld hiervan betreft de jaarlijkse waardering van de grondexploitaties.

De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van de gemeente zijn uiteengezet in de toelichting in de jaarrekening 2019.

Wij hebben het door college van burgemeester en wethouders en het ambtelijk management toegepaste proces met betrekking tot belangrijke verslaggevingspraktijken geëvalueerd, en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd.

Wij zijn van mening dat de verslaggevingspraktijken en de toegepaste inschattingen redelijk zijn en consistent worden gebruikt.

Wij hebben de jaarrekeningcontrole 2019 uitgevoerd met inachtneming van de volgende toleranties, zoals opgenomen in de door u vastgestelde controleverordening:

- Voor fouten is de tolerantie 1% van het totaal van de lasten inclusief toevoegingen aan de reserves: € 3.280.000.
- Voor onzekerheden is de tolerantie 3% van het totaal van de lasten inclusief toevoegingen aan de reserves: € 9.840.000.

De rapporteringstoleranties zijn in uw controleprotocol op 5% van de materialiteit gesteld. Dat betekent voor 2019 een rapporteringstolerantie van € 164.000.

Wij zijn onafhankelijk van de gemeente Hengelo

Ons zijn geen relaties bekend tussen Deloitte Accountants B.V. en haar zuster- en/of dochterondernemingen of de memberfirms van Deloitte Touche Tohmatsu Limited en hun respectievelijke zuster- en/of dochterondernemingen en de gemeente, die naar ons professionele oordeel mogelijk van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid.

Onze volledige onafhankelijkheidsbevestiging is te vinden in bijlage C bij deze rapportage

Financiële positie van uw gemeente

Bestuurlijke samenvatting
controle 2019

Bestuurlijke samenvatting
controle 2019

Toelichting op de belangrijkste
bevindingen

Financiële positie van uw
gemeente

De financiële positie van uw
gemeente

Belangrijkste bevindingen uit
onze controle

Overige aangelegenheden

Overige aangelegenheden

Bijlagen

Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde
controleverschillen

Bijlage A1b - Onzekerheden in
de controle

Bijlage A2 - In de controle
opgenomen aanpassingen

Bijlage A3 - Tekortkomingen in
de toelichtingen

Bijlage B - Bevindingen controle
SiSa-bijlage 2019

Bijlage C -
Onafhankelijkheidsbevestiging

Bijlage D - Terugkoppelingen IT-
bevindingen

De financiële positie van uw gemeente

In dit hoofdstuk geven wij op
hoofdpijnen een samenvatting
van ontwikkelingen in het
vermogen en het resultaat van
uw gemeente

De vermogenspositie van uw gemeente is ten opzichte van 2018 toegenomen

In het BBV, de verslaggevingsregels van
gemeentes, wordt een duidelijk onderscheid
gemaakt tussen resultaatbepaling en
resultaatbestemming. Alle baten en lasten
dienen via het overzicht van baten en lasten in
de jaarrekening te lopen. Er mogen geen baten
of lasten rechtstreeks in het eigen vermogen
worden gemuteerd.

De mutaties in het eigen vermogen vinden
plaats door middel van resultaatbestemming.
Het gerealiseerd totaalsaldo van baten en
lasten 2019 bedraagt € 1,6 miljoen voordelig.
Per saldo is tussentijds € 6,5 miljoen aan de
reserves onttrokken, zodat het uiteindelijk
gerealiseerde resultaat over 2019 € 8,1 miljoen
voordelig bedraagt. Dit resultaat is afzonderlijk
vermeld onder het eigen vermogen in de
balans.

	2016	2017	2018	2019
Saldo baten en lasten	8.342	-836	16.412	1.615
Saldo mutaties in de reserves	-2.215	3.539	-4.173	6.533
Gerealiseerd resultaat	6.127	2.703	12.239	8.148
Eigen vermogen	44.426	43.590	60.002	61.617

Saldo baten en lasten

Het feitelijke saldo van baten en lasten in een jaar wordt weergegeven als het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten. Daarnaast kent de gemeente ook het gerealiseerde resultaat. Dit is het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten plus of min de tussentijdse resultaatbestemmingen. Deze bestemmingen bestaan uit in de loop van het jaar gedane onttrekkingen uit reserves minus de tussentijdse stortingen in reserves. De stortingen in dan wel onttrekkingen aan reserves vinden plaats op basis van door u genomen besluiten. Het gerealiseerde resultaat is dus mede het gevolg van de politieke besluitvorming.

De financiële positie van uw gemeente

Concreet betekent dit voor uw gemeente het volgende:

Exploitatieresultaat (in € 1.000)

Totale baten	298.030	
Totale lasten	296.415	
Gerealiseerde saldo van baten en lasten		1.615
Af: stortingen in reserves	31.624	
Bij: onttrekkingen aan reserves	38.157	
Saldo mutaties reserves	6.533	
Gerealiseerd resultaat		8.148

De exploitatie over 2019 laat een voordelig gerealiseerd saldo van baten en lasten van € 1,6 miljoen zien, ten opzichte van een begroot nadelig saldo van € 3,9 miljoen (na wijziging). Dit is een voordeel van € 5,5 miljoen. In onderstaande tabel is inzichtelijk gemaakt wat de (gesaldeerde) afwijkingen per programma zijn.

In de toelichting op de programmarekening in de jaarrekening wordt op hoofdlijnen een verklaring gegeven voor de gerealiseerde afwijkingen ten opzichte van de begroting na wijziging.

Bedragen * 1.000

	Begroot Saldo	Werkelijk	Verschil
1.Veiligheid	-8.205	-8.128	77
2.Verkeer, vervoer en waterstaat	-8.525	-8.453	72
3.Economie	-998	-979	19
4.Onderwijs	-11.501	-11.141	360
5.Sport, cultuur en recreatie	-20.114	-19.826	288
6.Sociaal domein	-93.503	-87.284	6.219
7.Volksgezondheid en milieu	-2.097	-3.322	-1.225
8.Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	-3.427	-4.459	-1.032
9.Bestuur en ondersteuning	-5.548	-7.242	-1.694
Algemene dekkingsmiddelen	175.366	177.059	1.693
Vpb en overhead	-25.364	-24.609	755
	-3.916	1.615	5.531

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Dit hoofdstuk bevat onze bevindingen die, volgens ons professionele oordeel, van belang zijn om te rapporteren

De grondslagen van de jaarrekening zijn aanvaardbaar

De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van uw gemeente zijn uiteengezet in de grondslagen van de jaarrekening 2019. In 2019 zijn geen significante wijzigingen doorgevoerd in de verslaggevingsvoorschriften BBV.

Significante (beeldbepalende) verslaggevingsgrondslagen en de toepassing hiervan zijn belangrijk voor de presentatie van de financiële positie van uw gemeente en de baten en lasten in de jaarrekening. Daarnaast vereisen zij van het college dat zij zich een oordeel vormen ten aanzien van soms moeilijke subjectieve en complexe posities, vaak vanwege de noodzaak om inschattingen te moeten maken over het effect van zaken die inherent onzeker zijn.

Wij hebben het door het college toegepaste proces met betrekking tot significante verslaggevingsaspecten geëvalueerd en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd. Waar nodig hebben wij specialisten betrokken bij het beoordelen van de toepassing van de juiste methodiek, de aannames, berekeningen en de consistente toepassing van de betrokken modellen en/of de van toepassing zijnde financiële verslaggevingsvoorschriften.

Het jaarverslag is verenigbaar met de jaarrekening

De jaarstukken 2019 van uw gemeente bestaan uit:

- De inleiding op de jaarstukken.
- Het jaarverslag 2019 (programmaverantwoording en verplichte paragrafen).
- De jaarrekening 2019 (balans met toelichting, overzicht van baten en lasten in de jaarrekening met toelichting, en de SiSa-bijlage).
- De bijlagen bij de jaarstukken.

In het onderdeel "programmaverantwoording" van het jaarverslag dient informatie opgenomen te worden over de vragen: wat hebben wij gedaan, wat hebben wij bereikt en wat heeft het gekost? De programmaverantwoording vormt samen met de verplicht voorgeschreven paragrafen (zoals weerstandsvermogen en risicobeheersing, bedrijfsvoering, grondbeleid etc.) het jaarverslag.

Op basis van Nederlandse wetgeving en de Nadere Voorschriften Controle- en Overige Standaarden (NVCOS) 720 is de accountant verplicht bepaalde werkzaamheden uit te voeren met betrekking tot het jaarverslag en de andere informatie die in de jaarstukken is opgenomen.

Bij onze controle hebben wij geen tegenstrijdigheden tussen het jaarverslag en de jaarrekening geconstateerd.

Het jaarverslag en de jaarrekening zijn met elkaar verenigbaar.

Als onderdeel van dit vereiste hebben wij de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Wij hebben vastgesteld dat het jaarverslag de vereiste informatie bevat op basis van artikel 24 lid 2, artikel 25 en artikel 26 BBV.
- Wij hebben, voor zover wij kunnen beoordelen, vastgesteld dat verklaringen van het college van burgemeester en wethouders in het jaarverslag en de andere informatie zoals opgenomen in de jaarstukken verenigbaar zijn met de beweringen en verklaringen die in de jaarrekening zijn opgenomen.
- Wij hebben vastgesteld dat de verklaringen in het jaarverslag overeenstemmen met de resultaten van de uitgevoerde controlewerkzaamheden.

	Bestuurlijke samenvatting controle 2019
	Bestuurlijke samenvatting controle 2019
	Toelichting op de belangrijkste bevindingen
	Financiële positie van uw gemeente
	De financiële positie van uw gemeente
	Belangrijkste bevindingen uit onze controle
	Overige aangelegenheden
	Overige aangelegenheden
	Bijlagen
	Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controleverschillen
	Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle
	Bijlage A2 - In de controle opgenomen aanpassingen
	Bijlage A3 - Tekortkomingen in de toelichtingen
	Bijlage B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2019
	Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging
	Bijlage D - Terugkoppelingen IT-bevindingen

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Waardering Grondexploitaties

Het actualisatie- en waarderingsproces van de gemeente

Het actualisatie- en waarderingsproces van de grondexploitaties vindt plaats na afronding van het boekjaar. Een belangrijk kenmerk van dit proces is dat er sprake is van schattingen. Omdat er bij schattingen altijd sprake is van subjectiviteit, dienen deze schattingen jaarlijks onderbouwd te worden door brondocumentatie zoals marktgegevens, CBS-cijfers, verkooprealisatiecijfers, huishoudprognoses etc.

De waardering van grondexploitaties kwalificeren wij als een significant risico vanwege de grote mate van subjectiviteit die inherent verbonden is aan het maken van schattingen. Wij verwachten daarom dat de gemeente beschikt over een robuust intern controleproces waarbij intern vastgesteld wordt of de gekozen uitgangspunten voldoende onderbouwd zijn.

In het overzicht hiernaast hebben wij uiteen gezet hoe wij de belangrijkste onderdelen van uw interne controleproces hebben geëvalueerd. Wij onderkennen hierbij een aantal verbeterpunten.

Verbeterpunt: onderbouwing van de prognoses bedrijventerreinen

Een belangrijk uitgangspunt bij de beoordeling van de waardering van de projecten is de vraag of er voldoende vraag is naar het product dat de gemeente aanbiedt. Om deze vraag goed te kunnen beantwoorden, is inzicht nodig in de lokale en regionale marktontwikkeling voor de woningbouw, bedrijventerreinen, kantorenruimte en overige producten van de gemeente.

Wij hebben geconstateerd dat de gemeente dit inzicht heeft verkregen voor woningbouw en bedrijventerreinen. Voor de zorg gerelateerde kavels ontbreekt dit. Wij raden u aan om het komende jaar de behoefte naar dit type kavel nader te onderzoeken.

Tevens hebben wij geconstateerd dat de gemeente voor bedrijventerreinen een portefeuillebenadering toegepast heeft. Dit betekent dat de behoefte naar deze kavels in kwantitatieve zin is aangetoond, maar dat een kwalitatieve analyse ontbreekt. Op basis van de verkoopcijfers valt immers op te maken dat de behoefte verschilt per bedrijventerrein. Wij raden u aan om voor het komende jaar deze kwalitatieve analyse uit te voeren.

Aandachtsgebied	Status
Onderbouwing van de haalbaarheid van de totale programmering (verkoopprognoses) van alle bedrijventerreinen en woningbouw complexen.	Verbeterpunt
Onderbouwing van de door de gemeente gehanteerde parameters zoals het gehanteerde rentepercentage, opbrengststijgingen en kostenstijgingen. Wij verwachten tevens een zichtbare controle op deze onderbouwing waarbij wordt vastgesteld dat de parameters deugdelijk onderbouwd zijn met externe bronnen.	Toereikend
Een onderbouwing van de haalbaarheid van de door de gemeente gehanteerde verkoopprijzen per vierkante meter.	Toereikend
Een geactualiseerde calculatieopzet per project, dat zichtbaar getoetst is door een kundig medewerker van uw organisatie.	Toereikend
Een verschillenanalyse van de exploitatieopzetten ten opzichte van voorgaand jaar. Met een verschillenanalyse bedoelen wij naast een cijfermatige analyse van de projectresultaten van 2019 versus 2018 en ook een inhoudelijke motivatie en onderbouwing van de geconstateerde verschillen.	Verbeterpunt
Een onderbouwing van de winstneming in de projecten conform de Percentage of completion-methode (POC).	Toereikend

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Verbeterpunt: verschillenanalyse

Schattingen kunnen van jaar tot jaar wijzigen, waardoor projectresultaten sterk beïnvloed kunnen worden. Wanneer een schatting ten opzichte van het voorgaande jaar is gewijzigd, rijst de vraag of deze ontwikkeling zich niet eerder had aangekondigd en of deze ontwikkeling niet eerder verwerkt had moeten worden in de waardering van deze projecten.

Door bij dit proces zowel kritisch vóóruit te kijken als kritisch achteraf te evalueren, kan het schattingsproces van de gemeente, en daarmee het voorspellend vermogen van de gemeente, verbeterd worden. Dit is belangrijk, aangezien de gemeente door middel van deze interne controles eventuele onjuistheden en onvolkomenheden in een tijdig stadium kan ontdekken en eventueel corrigeren. De gemeente kan hierdoor dus verassingen voorkomen.

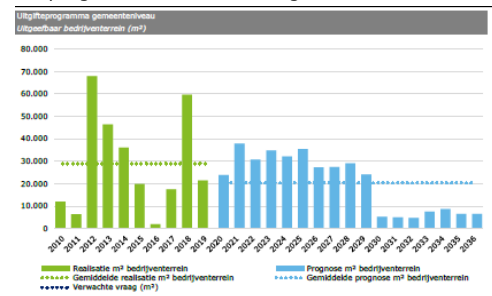
Wij verwachten daarom een diepgaande verschillenanalyse per complex, waarbij kritisch gekeken wordt naar plausibiliteit van wijzigingen in de complexen die van jaar tot jaar ontstaan, en waarbij de onderbouwing en motivatie van deze verschillen kritisch worden beoordeeld. Daarbij verwachten we ook dat de gemeente analyseert waarom verwachtingen juist niet zijn uitgekomen, bijvoorbeeld doordat verkopen niet gerealiseerd worden of kosten hoger uitvallen, en wat dat betekent voor de schatting van de gemeente.

Wij hebben vastgesteld dat verschillenanalyse per complex niet met deze gewenste diepgang is uitgevoerd. Hierdoor ontbrak er tijdens de controle onderbouwing en motivatie voor een aantal belangrijke verschillen. Daarbij hebben wij geconstateerd dat bij een aantal complexen de kostenramingen uit het verleden niet tijdig zijn aangepast terwijl daar wel aanleiding voor was. Ook heeft dit er toe geleid dat een aantal verschillen naar voren is gekomen tijdens de controle van de jaarrekening die middels een kritische interne verschillenanalyse eerder geadresseerd hadden kunnen worden.

Planning en programmering bedrijventerreinen

Omdat de gemeente Hengelo en Borne in regionale afspraken en behoefteonderzoeken als één regio worden beschouwd, analyseren wij het gezamenlijke bedrijventerreinen programma van Hengelo en Borne. Het Gezondheidspark is gezien het specifieke aanbod (zorgkavels) niet meegenomen als onderdeel van deze programmering, en is onderdeel van een separate analyse. Daarnaast is in deze analyse de ontwikkeling van Regionaal Bedrijventerrein Twente (of BXL) buiten beschouwing gelaten.

De prognose van de uitgifte van de bedrijventerreinen (exclusief gezondheidspark) bestrijkt een periode die loopt tot en met 2036. In totaal dienen de gemeenten Borne en Hengelo nog 346.000 m² te verkopen, waarvan 178.000 m² in de gemeente Hengelo. De realisatie en het programma ziet er als volgt uit:

In 2019 hebben de gemeente in de regio Twente het rapport 'Afspraken regionale bedrijventerreinen Programmering Twente 2019-2020' opgesteld. Deze rapportage is een doorvertaling van het in 2017 uitgevoerde externe behoefte onderzoek van de STEC groep. De gemeenten Borne en Hengelo verwachten de komende 10 jaren 32,9 ha te verkopen. Dit past binnen de behoeftearaming van 40,3 ha uit de regionale rapportage. Het toekomstige programma vertoont een relatief stabiel patroon en bevat geen opvallende pieken en dalen.

De afgelopen jaren ligt de realisatie van de bedrijventerreinen achter op de ramingen. De gemeente heeft hierop geanticipeerd door temporisering toe te passen in de herijkte ramingen van de bedrijventerreinen. De gemiddelde uitgifte voor de periode 2020 tot en met 2029 ligt hierdoor beter in lijn met de realisatie van de afgelopen jaren.

Conclusie: Op basis van de bovenstaande analyse, alsmede de door de gemeente aangeleverde onderbouwingen in de vorm van (concept)koopaktes en reserveringen voor de ramingen van 2020, vinden wij de programmering bedrijventerreinen van de gemeente niet onaannemelijk.

10-jaarstemijn

De temporisering van de herijkte ramingen heeft ertoe geleid dat de looptijd van een aantal complexen de 10-jaarstermijn van het BBV overschrijdt. Op basis van de verslaggevingsvoorschriften is het uitgangspunt dat de looptijd van een grondexploitatie in beginsel maximaal 10 jaar bedraagt. Er mag afgeweken worden van deze 10 jaar als hier gemotiveerd risicobeperkende beheersmaatregelen zijn getroffen en deze motivatie expliciet door de raad wordt vastgesteld. Wij hebben geconstateerd dat uw gemeente risicobeperkende maatregelen heeft getroffen voor de grondexploitaties met een looptijd langer dan 10, door geen opbrengstindexatie door te voeren na 2030.

Deze motivering is echter niet expliciet vastgesteld door de raad. De gemeente heeft aangegeven dat dit besluit voorafgaand aan de vaststelling van de jaarrekening zal worden genomen.

Planning en programmering Gezondheidspark

De gemeente heeft, zoals eerder aangegeven, geen behoefte onderzoek uitgevoerd naar uitgifte van kavels voor de zorg. De programmering van het gezondheidspark is door de gemeente gebaseerd op de realisatie in het verleden en de huidige belangstelling voor deze kavels.

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

De realisatie van de uitgifte in de afgelopen jaren ligt achter op de ramingen van de gemeente. Dit heeft geleid tot een temporisering in de herijkte ramingen van dit complex. De gemiddelde uitgifte voor dit complex bedraagt na de herziening 0,5 ha. Deze gemiddelde raming ligt in lijn met de gerealiseerde verkopen in boekjaar 2019.

De gemeente heeft onvoldoende aangetoond dat er behoefte is vanuit de markt om deze boekwaarde terug te verdienen. Hiermee is het onzeker of de boekwaarde terugverdient kan worden. De gemeente heeft daarom de gronden in de huidige staat getaxeerd om vast te stellen waar de gemeente een resterend risico loopt. De huidige boekwaarde van € 13,7 miljoen is daarbij getaxeerd op 5,9 miljoen. Daarnaast heeft de gemeente een deel van de boekwaarde reeds voorzien. Het resterende bedrag hebben we gekwalificeerd als onzekerheid.

Boekwaarde	13.747.000
Taxatiewaarde	5.961000
Voorziening	5.889.000
Resterende onzekerheid	1897.000

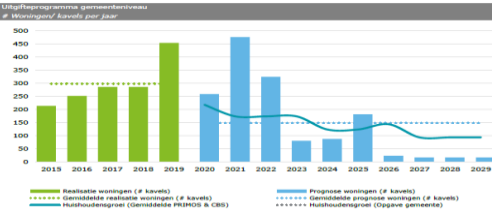
OPENSTAAND PUNT: PLAUSIBILITEITSTOETS ONTVANGEN MOET BEOORDEELD WORDEN

Planning en programmering woningbouw

Wij hebben de woningbouwprognose van de gemeente beoordeeld aan de hand van marktonderzoek en huishoudensprognoses. De gemeente heeft in 2019 een extern onderzoek laten uitvoeren door de STEC groep naar de behoefte in de regio Twente. Dit heeft geresulteerd in het rapport Regionale Woonprogrammering Twente.

De prognose van de uitgifte van de woningbouw bestrijkt een periode die loopt tot en met 2029. In totaal dient de gemeente nog 890 kavels te verkopen, gemiddeld bedraagt dit 89 kavels per jaar.

De realisatie en het woningprogramma zien er als volgt uit:

Op basis van onze analyse blijkt dat de programmering van de woningbouw aansluit op de behoefte in de gemeente. Wel valt op dat in de periode na 2025 het woningaanbod binnen de gemeente sterk afneemt.

Conclusie: Op basis van de bovenstaande analyse, alsmede de door de gemeente aangeleverde onderbouwingen in de vorm van (concept)koopaktes en reserveringen voor de ramingen van 2020, vinden wij het woningbouwprogramma van de gemeente niet onaannemelijk.

Plankosten

Onze controle heeft niet tot bijzonderheden geleid met betrekking tot de plankosten.

Parameters

De gemeente heeft de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Projectrente: 2,09%
- Disconteringsvoet: 2,00%
- Kostenstijging: 2,00%
- Opbrengstenstijging 2,00%

De gemeente heeft de parameters onderbouwd met berekeningen, ervaringscijfers en marktgegevens. Wij hebben op basis van deze onderbouwing vastgesteld dat door de gemeente gehanteerde parameters niet onaannemelijk zijn.

Verkooprijzen

De gemeente heeft de verkoopprijzen bij de actualisatie geïndexeerd. De marktconformiteit van de geïndexeerde verkoopprijzen is onderbouwd met berekeningen en marktgegevens. Eveneens blijkt uit zowel de gerealiseerde verkopen als uit de conceptovereenkomsten dat de door de gemeente gehanteerde prijzen niet onaannemelijk zijn.

Toepassing POC- methode

Met ingang van 2017 dient de gemeente jaarlijks op basis van de percentage of completion (POC) methode te toetsten of er voldoende zekerheid bestaat om de omvang van de winsten in complexen. Volgens het realisatiebeginsel dient in die gevallen de winst dan ook te worden genomen. Wij hebben vastgesteld dat de gemeente dit principe correct heeft toegepast.

Waardering NIEGG en warme gronden

De overgangsbepaling voor de materiële vaste activa (gronden en terreinen) na de reclassificatie van niet in exploitatie genomen gronden (NIEGG) in de jaarrekening 2016 heeft een looptijd van 4 jaar. Uiterlijk op 31 december 2019 moest een definitieve toets plaatsvinden op de marktwaarde van deze gronden tegen de geldende bestemming op het moment van de marktwaardetoets. Wanneer daarbij een duurzame waardevermindering werd vastgesteld, moest dit leiden tot een afwaardering van deze gronden.

Naast deze posities is er met ingang van 2019 sprake van een nieuwe classificatie van grondposities, te weten de 'warme gronden'. Deze grondposities betreffen gronden die aangehouden zijn voor het realiseren van gebiedsontwikkeling. Mits aan een aantal specifieke wordt voldaan, mogen deze posities gewaardeerd worden met inachtneming van de geldende bestemming (i.e. de gepland gebiedsontwikkeling).

	Bestuurlijke samenvatting controle 2019
	Bestuurlijke samenvatting controle 2019
	Toelichting op de belangrijkste bevindingen
	Financiële positie van uw gemeente
	De financiële positie van uw gemeente
	Belangrijkste bevindingen uit onze controle
	Overige aangelegenheden
	Overige aangelegenheden
	Bijlagen
	Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controleverschillen
	Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle
	Bijlage A2 - In de controle opgenomen aanpassingen
	Bijlage A3 - Tekortkomingen in de toelichtingen
	Bijlage B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2019
	Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging
	Bijlage D - Terugkoppelingen IT- bevindingen

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

De niet in exploitatie genomen gronden zijn bij het opstellen van de jaarrekening 2016 overgeheveld naar de materiële vaste activa. De waarde van deze gronden is toen middels het treffen van een voorziening afgewaardeerd. Ultimo 2019 is deze waardering herzien. De gemeente verantwoordt het verschil tussen de marktwaarde en de boekwaarde ten onrechte via een voorziening. Dit betreft echter een afwaardering. Hoewel het financieel geen effect heeft (wat per saldo nihil) hebben dit als verslaggevingsfout opgenomen.

Europees aanbesteden

De controle op het naleven van de Europese aanbestedingswetgeving is een belangrijk onderdeel van zowel de interne als de externe controle. De reden hiervoor is dat fouten bij Europees aanbesteden naar hun aard omvangrijk kunnen zijn, en daarmee een directe invloed kunnen hebben op de strekking van onze verklaring. Bij onze controle maken wij zoveel mogelijk gebruik van de interne controlewerkzaamheden die de gemeente uitvoert. Uit de uitgevoerde controlewerkzaamheden blijkt voldoende kennis en kunde van de wet- en regelgeving. Daarnaast is de analyse en onderbouwing verbeterd.

Uit de analyse blijkt een aantal fouten. De omvang hiervan bedraagt € 1,9 miljoen. Uit onze controlewerkzaamheden zijn geen aanvullende fouten ten opzichte van de interne controle gebleken.

Met ingang van dit jaar dienen onrechtmatige contracten voor de volledige contractwaarde als fout te worden geëvalueerd en dienen deze contracten opgenomen te worden in de 'niet uit de balans blijkenende verplichtingen.'

Waardering voorzieningen

Uw gemeente heeft voorzieningen gevormd voor verliezen, risico's of verplichtingen die hun oorsprong vinden in het huidige boekjaar of eerdere boekjaren, maar waarvan de (verwachte) uitgaven in de toekomst liggen.

Binnen de voorzieningen maakt u. conform het BBV, onderscheid naar voorzieningen voor 'verplichtingen, verliezen en risico's', ter 'egaliseren van kosten' ('groot onderhoud'), en 'voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is'.

Voor de voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's en de voorzieningen ter egaliseren van kosten zijn naar hun aard gebaseerd op veronderstellingen en schattingen van het management en het college.

Zij schatten op basis van hun kennis van de gemeente en haar omgeving in wat het effect van de te voorziene risico's, verplichtingen en kosten zal zijn in de komende jaren en wat de omvang van de voorziening moet zijn.

Wij hebben het schattingsproces beoordeeld en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd. Onze werkzaamheden hebben geleid tot een aantal opmerkingen over de kwaliteit van de onderbouwing. Een van de adviezen die wij u mee willen geven betreft periodieke (bij voorkeur jaarlijkse) analyse van de realisatie van onderhoudswerkzaamheden (waaronder riolering) ten opzichte van het oorspronkelijke plan. Op deze wijze kunt u vaststellen of er sprake is van uitgesteld onderhoud of eventuele efficiencyvoordelen.

SiSa

De procedure die uw gemeente moet naleven bij de aanlevering van de bestanden aan het CBS is ten opzichte van vorig jaar niet wezenlijk gewijzigd. Uw gemeente dient in een vast, voorgeschreven stramien diverse documenten aan het CBS aan te leveren.

Wij hebben de SiSa-bijlage gecontroleerd op basis van de Nota verwachtingen accountantscontrole SiSa 2019. Hierbij evalueren wij de getrouwheid en de rechtmatigheid van de in de SiSa-bijlage verantwoorde gegevens (indicatoren).

Wij willen benadrukken dat u als gemeente zelf verantwoordelijk bent voor de volledigheid van de te verantwoorden indicatoren zoals opgenomen in de SiSa-bijlage. Indien een '0' is ingevuld, zijn wij bij uw organisatie nagegaan of deze '0' terecht is ingevuld. U hebt dit aan ons bevestigd.

De (verplichte) tabel met fouten en onzekerheden wat betreft de specifieke uitkeringen is opgenomen in bijlage B2 van dit accountantsverslag. Tijdens de controle hebben wij geen (ongecorrigeerde) financiële fouten of onzekerheden geconstateerd.

	Bestuurlijke samenvatting controle 2019
	Bestuurlijke samenvatting controle 2019
	Toelichting op de belangrijkste bevindingen
	Financiële positie van uw gemeente
	De financiële positie van uw gemeente
	Belangrijkste bevindingen uit onze controle
	Overige aangelegenheden
	Overige aangelegenheden
	Bijlagen
	Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controleverschillen
	Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle
	Bijlage A2 - In de controle opgenomen aanpassingen
	Bijlage A3 - Tekortkomingen in de toelichtingen
	Bijlage B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2019
	Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging
	Bijlage D - Terugkoppelingen IT- bevindingen

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Sociaal domein

Algemeen

Voor het sociaal domein maken wij het onderscheid tussen zorg in natura en PGB's.

Zorg in natura

Voor de jaarrekeningcontrole 2019 hebben wij – met inachtneming van de Audit Alert Sociaal Domein van de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) – de door uw gemeente getroffen maatregelen om te komen tot een getrouwe en rechtmatige besteding van de zorg in natura (Wmo en Jeugd) geëvalueerd. Deze maatregelen betreffen:

- Extern: de gemeente ontvangt verantwoordingen van zorgaanbieders op basis van het landelijk controleprotocol, en verricht hierop interne-controlewerkzaamheden.
- Intern: de gemeente verricht aanvullende controlewerkzaamheden op de juistheid en rechtmatigheid van het recht op zorg en de gemeentelijke cliëntenregistratie.
- Intern: de gemeente verricht controlewerkzaamheden op de prestatielevering zoals opgenomen in de controleaanpak i- sociaaldomein.
- Intern: de gemeente verricht gegevensgerichte controlewerkzaamheden op de juistheid van de geldstromen en de facturatie.

Net als voorgaand jaar komen hieruit bijzonderheden naar voren. Dit betreffen onzekerheden die ontstaan omdat (nog) niet alle zorgaanbieders de verantwoordingsinformatie hebben aangeleverd of de verantwoordingsinformatie hebben aangeleverd met een oordeelhouding.

Verantwoordingen van zorgaanbieders

Net als voorgaande jaren dienen de zorgaanbieders de gemeente te voorzien van deugdelijke verantwoordingsinformatie. Een aantal zorgaanbieders heeft (nog) niet aan deze verplichting voldaan, dan wel een oordeelonthouding verkregen bij hun verantwoording. Dit leidt tot een aantal onzekerheden. Op dit moment dient de gemeente voor circa € 2,2 miljoen aan verantwoordingsinformatie van zorgaanbieders te verkrijgen. Dit bedrag hebben wij gekwalificeerd als een onzekerheid.

Uitkomsten interne controlewerkzaamheden

Deze rechtmatigheidscontroles worden uitgevoerd om na te gaan of de verstrekkingen rechtmatig hebben plaatsgevonden. De interne-controlewerkzaamheden zijn daarmee een belangrijk hulpmiddel voor de gemeente om de interne processen te verbeteren. Gezien de kwaliteit van deze werkzaamheden, maken wij optimaal gebruik van uw eigen werkzaamheden voor de jaarrekeningcontrole.

Dit betekent dat onze werkzaamheden er vooral op gericht zijn om de kwaliteit van de interne werkzaamheden te beoordelen en, indien uit onze werkzaamheden geen bijzonderheden blijken, deze interne werkzaamheden te valideren. Wij hebben deze interne-controlewerkzaamheden beoordeeld en hierbij, net als in voorgaande jaren, geconstateerd dat de interne-controlewerkzaamheden voor zowel de omvang als voor de diepgang van een goede kwaliteit zijn.

Uit de interne controlewerkzaamheden blijken geen fouten en/of onzekerheden boven de rapporteringstolerantie.

PGB's

In voorgaande jaren heeft de accountant van het SVB een afkeurend oordeel gegeven over de PGB-verantwoording. In die jaren dienden wij de PGB-last bij de gemeenten dan ook volledig als onzeker te beschouwen.

Begin 2018 is echter (eindelijk) verduidelijking gekomen over de wijze waarop gemeenten op een praktische wijze werkzaamheden kunnen verrichten om zo de onzekerheden rondom de PGB's (zelf) terug te dringen. De werkzaamheden, die de gemeente kan uitvoeren, zijn opgenomen in een handreiking. De gemeente Hengelo kiest er voor om geen werkzaamheden te verrichten aan dit onderdeel. De volledige PGB-last wordt daarmee als onzeker geëvalueerd. Dit betekent een onzekerheid van € 1,6 miljoen.

	Bestuurlijke samenvatting controle 2019
	Bestuurlijke samenvatting controle 2019
	Toelichting op de belangrijkste bevindingen
	Financiële positie van uw gemeente
	De financiële positie van uw gemeente
	Belangrijkste bevindingen uit onze controle
	Overige aangelegenheden
	Overige aangelegenheden
	Bijlagen
	Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controleverschillen
	Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle
	Bijlage A2 - In de controle opgenomen aanpassingen
	Bijlage A3 - Tekortkomingen in de toelichtingen
	Bijlage B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2019
	Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging
	Bijlage D - Terugkoppelingen IT- bevindingen

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Wij hebben geen fouten met betrekking tot naleving van de Wet Normering Topinkomens (WNT) geconstateerd

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) is met ingang van 2013 van toepassing. Doelstelling van de wet is te verhinderen dat instellingen in de publieke en semipublieke sectoren rechtens in staat zijn bovenmatige bezoldigingen toe te kennen.

Voor gemeentes geldt dat de gemeentesecretaris en de griffier als topfunctionaris worden aangemerkt.

De algemene bezoldiging voor een topfunctionaris mag voor 2019 niet meer bedragen dan € 194.000 per jaar.

Daarnaast dienen gemeentes de salarissen openbaar te maken van overige medewerkers (inclusief - wanneer aan bepaalde voorwaarden is voldaan - ingehuurd personeel) die een bezoldiging ontvangen boven deze norm. Ten slotte stelt de WNT een aantal overige eisen, zoals een maximale ontslagvergoeding voor topfunctionarissen van € 75.000. In 2019 hebben wij geen overschrijding van de grensbedragen voor topfunctionarissen en overige medewerkers geconstateerd.

Wij hebben geen fouten geconstateerd met betrekking tot naleving van de Wet normering bezoldiging top-functionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) en de publicatieverplichtingen van de WNT.

Begrotingsoverschrijdingen zijn toegelicht in de jaarrekening

Onderdeel van de controle op de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening 2019 is de begrotingsrechtmatigheid. De toe te passen normen voor dit begrotingscriterium zijn gebaseerd op de artikelen 193, 194 en 195 van de gemeentewet en moeten door de gemeenteraad zelf nader worden ingevuld en geconcretiseerd. Dit gebeurt door middel van de begroting en via de verordening op het financieel beheer ex artikel 216 van de gemeentewet.

Het systeem van budgetbeheer en -bewaking moet waarborgen dat de baten en lasten binnen de begroting blijven en dat belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig worden gemeld aan de gemeenteraad, zodat deze tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Een systeem met onvoldoende waarborgen voor tijdige constatering én melding van budgetoverschrijdingen heeft het risico in zich dat inbreuk wordt gemaakt op het budgetrecht van de gemeenteraad. Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota 2018 van de Commissie BBV.

Het overschrijden van de begroting is altijd onrechtmatig, maar hoeft niet in alle gevallen te worden meegewogen in het accountantsoordeel.

Deze kostenoverschrijdingen moeten dan wel goed herkenbaar in de jaarrekening zijn opgenomen. In het kader van de begrotingsrechtmatigheid moet gekeken worden naar de lastenoverschrijdingen per programma.

De geconstateerde kostenoverschrijdingen die formeel als onrechtmatig worden aangemerkt, hebben geen gevolgen voor de strekking van onze controleverklaring.

Bestuurlijke samenvatting
controle 2019

Bestuurlijke samenvatting
controle 2019

Toelichting op de belangrijkste
bevindingen

Financiële positie van uw
gemeente

De financiële positie van uw
gemeente

Belangrijkste bevindingen uit
onze controle

Overige aangelegenheden

Overige aangelegenheden

Bijlagen

Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde
controleverschillen

Bijlage A1b - Onzekerheden in
de controle

Bijlage A2 - In de controle
opgenomen aanpassingen

Bijlage A3 - Tekortkomingen in
de toelichtingen

Bijlage B - Bevindingen controle
SiSa-bijlage 2019

Bijlage C -
Onafhankelijkheidsbevestiging

Bijlage D - Terugkoppelingen IT-
bevindingen

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Begrotingsoverschrijdingen

Programma 5: Sport, cultuur en recreatie

Totaal € 350.000

De overschrijding bij sportaccommodaties wordt grotendeels veroorzaakt door hogere verbouwingslasten van € 280.000. Zoals de gemeente in haar analyse terecht aangeeft had deze overschrijding bijgeraamd moeten worden bij de 2e Berap. Hierdoor is sprake van een rechtmatigheidsfout van € 280.000 die meetelt in ons oordeel.

Programma 7: Volksgezondheid en milieu

Totaal € 895.000

De overschrijding op dit programma wordt veroorzaakt door de afwikkeling van het project warmtenet. Omdat de afrekening pas bij het opstellen van de jaarrekening bekend werd kon dit niet eerder gemeld worden aan de raad.

Programma 9: Bestuur en ondersteuning

Totaal € 1.946.000

Deze overschrijding heeft de volgende oorzaken:

- Extra storting pensioenvoorziening ad. € 683.000 – deze berekening vindt per jaareinde plaats en kon niet eerder worden gemeld aan de raad.
- Leningen ad. € 483.000 - de gemeente heeft per jaareinde de waardering van de leningen herijkt.
- Salariskosten € 228.000 – de toerekening naar de diverse programma's vindt per jaareinde plaats en kan verschillen opleveren tussen de programma's. Zoals uit bladzijde 122 van de jaarstukken blijkt, zijn de totale salariskosten lager dan begroot.

Algemene dekkingsmiddelen

Totaal € 719.000

In verband met de overdracht van de leningovereenkomst aan de woningbouwvereniging Ons Huis is een extra last verantwoord van € 580.000. Hier staat een bate tegenover met dezelfde omvang.

Investeringskredieten

ANALYSE NOG TE ONTVANGEN EN TE BEOORDELEN

	Bestuurlijke samenvatting controle 2019
	Bestuurlijke samenvatting controle 2019
	Toelichting op de belangrijkste bevindingen
	Financiële positie van uw gemeente
	De financiële positie van uw gemeente
	Belangrijkste bevindingen uit onze controle
	Overige aangelegenheden
	Overige aangelegenheden
	Bijlagen
	Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controleverschillen
	Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle
	Bijlage A2 - In de controle opgenomen aanpassingen
	Bijlage A3 - Tekortkomingen in de toelichtingen
	Bijlage B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2019
	Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging
	Bijlage D - Terugkoppelingen IT-bevindingen

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

De beoordeling door het college van burgemeester en wethouders van het risico van materiële fouten in de jaarrekening als gevolg van fraude of overtredingen van wet- en regelgeving

Het college van burgemeester en wethouders is primair verantwoordelijk voor het voorkomen en ontdekken van fraude en voor de naleving van wet- en regelgeving. Recente ontwikkelingen laten zien dat de handhaving van anticorruptie-wetgeving aan globalisering onderhevig is, waardoor ook gemeentes in toenemende mate te maken krijgt met anticorruptieregels.

Als onderdeel van onze controle hebben wij u verzocht inzicht te geven in de eigen inschatting van het risico dat de jaarrekening een materiële afwijking zou kunnen bevatten als gevolg van fraude of overtreding van wet- en regelgeving (corporate compliance), inclusief de aard, omvang en frequentie van deze inschattingen, het proces dat de directie daarbij hanteert, alsook de communicatie daarover met het personeel en met de gemeenteraad. Tijdens deze gesprekken heeft u aangegeven zich bewust te zijn van frauderisico's, waaronder het belang van corporate compliance en de analyse van corruptievraagstukken. Hierbij heeft u ook voorbeelden gegeven van de manier waarop het deze beheerst.

In onze voorgaande rapportages hebben wij u geattendeerd op het belang van periodieke (fraude)risicoanalyses als vast onderdeel van uw interne-beheersomgeving. Uw gemeente heeft dit vormgegeven door de frauderisicoanalyse in 2019 te actualiseren.

Geen wijzigingen in onze initiële inschatting van het frauderisico en geen aanwijzingen voor fraude

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en detecteren van fraude berust bij het college van burgemeester en wethouders, inclusief het invoeren en onderhouden van interne beheersingsmaatregelen met betrekking tot de betrouwbaarheid van de financiële verslaggeving, de werking en de efficiency van de bedrijfsvoering, en de naleving van de van toepassing zijnde wet- en regelgeving. Als accountant verkrijgen wij een redelijke, maar geen absolute, zekerheid dat de jaarrekening als geheel geen afwijkingen van materieel belang bevat, als gevolg van fraude of fouten.

Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing. Onze controle is uitgevoerd met een hoge maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle fouten en fraudes hebben ontdekt.

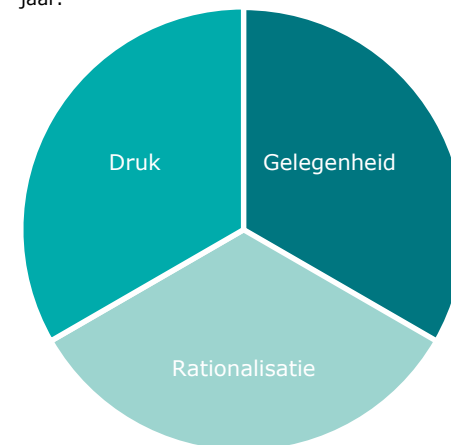
Wij hebben deze controle professioneel-kritisch uitgevoerd en professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Jaarverslag Integriteit

Met ingang van 2020 is de wet normalisering rechtspositie ambtenaren in werking getreden. Hierin is het volgende opgenomen:

“Een overheidswerkgever maakt jaarlijks een verantwoording met betrekking tot de uitvoering van dit artikel openbaar.”

Met de invoering van deze wet is sprake van een inhoudelijke toespitsing, omdat voortaan een verantwoording met betrekking tot de uitvoering van het integriteitsbeleid wordt vereist en deze jaarlijks openbaar gemaakt dient te worden. Het college heeft ons inzage gegeven in stand van zaken rondom de uitvoering van het integriteitsbeleid waarmee invulling is gegeven aan het doel van het beleid, de tot nog toe uitgevoerde acties, de plannen die de gemeente heeft en de incidenten in het afgelopen jaar.

Overige aangelegenheden

Bestuurlijke samenvatting
controle 2019

Bestuurlijke samenvatting
controle 2019

Toelichting op de belangrijkste
bevindingen

Financiële positie van uw
gemeente

De financiële positie van uw
gemeente

Belangrijkste bevindingen uit
onze controle

Overige aangelegenheden

Overige aangelegenheden

Bijlagen

Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde
controleverschillen

Bijlage A1b - Onzekerheden in
de controle

Bijlage A2 - In de controle
opgenomen aanpassingen

Bijlage A3 - Tekortkomingen in
de toelichtingen

Bijlage B - Bevindingen controle
SiSa-bijlage 2019

Bijlage C -
Onafhankelijkheidsbevestiging

Bijlage D - Terugkoppelingen IT-
bevindingen

Overige aangelegenheden

In dit onderdeel geven wij een
samenvatting van overige
aangelegenheden en bepaalde
vereiste communicaties.

Onze communicatie met het management

Wij hebben het management ter confirmatie een
aantal schriftelijke bevestigingen gevraagd
aangaande zijn verantwoordelijkheden inzake
financiële verslaggeving.

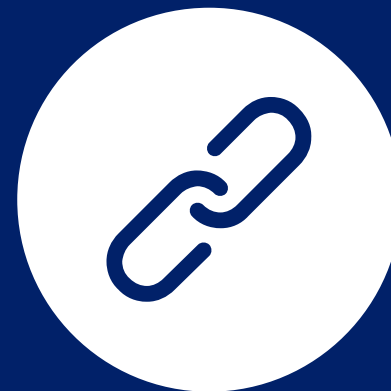
Wij hebben van het college van de gemeente
Hengelo een ondertekende schriftelijke bevestiging
bij de jaarrekening ontvangen.

Geen meningsverschil met college en ambtelijk management of beperking in reikwijdte van de controle

Er zijn geen meningsverschillen met het
management geweest en er waren geen beperkingen
bij de uitvoering van onze controle.

Naar onze mening is ons bij de uitvoering van onze
controleopdracht door het management en de
medewerkers van de gemeente de volledige
medewerking verleend en hebben wij volledige
toegang tot de benodigde informatie gehad.

Bijlagen

	Bestuurlijke samenvatting controle 2019
	Bestuurlijke samenvatting controle 2019
	Toelichting op de belangrijkste bevindingen
	Financiële positie van uw gemeente
	De financiële positie van uw gemeente
	Belangrijkste bevindingen uit onze controle
	Overige aangelegenheden
	Overige aangelegenheden
	Bijlagen
	Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controlevershillen
	Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle
	Bijlage A2 - In de controle opgenomen aanpassingen
	Bijlage A3 - Tekortkomingen in de toelichtingen
	Bijlage B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2019
	Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging
	Bijlage D - Terugkoppelingen IT-bevindingen

Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controlevershillen

In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van niet-gecorrigeerde controlevershillen.

Aard van de controlevershillen	Rechtmatigheid	Getrouwheid
Effect niet-gecorrigeerde controlevershillen voorgaande periode		
Effect niet-gecorrigeerde controlevershillen huidige periode		
Rechtmatigheidsfout is tevens getrouwheidsfout		
Rechtmatigheidsfout is per saldo ook een getrouwheidsfout		
(Sub)totaal getrouwheidsfouten		
Extra absolute waarde rechtmatigheidsfouten		
Extra foutieve financiële beheershandelingen zonder direct financieel effect vanuit externe regels (EU-aanbesteding/Fido/Etc.)		
Extra foutieve financiële beheershandelingen zonder direct financieel effect vanuit interne regels (gedoogbeleid)		
Overige rechtmatigheidsfouten		
Totaal rechtmatigheidsfouten		

* In het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), de Kadernota Rechtmatigheid 2018 en het normenkader 2019 is het kader voor de controle op de financiële rechtmatigheid opgenomen.

Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle

In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van onzekerheden in de controle.

Aard van de onzekerheden	Rechtmatigheid	Getrouwheid
Zorg in Natura Jeugdzorg en WMO		
(Sub)totaal onzekerheden in de getrouwheidscontrole		
Extra absolute waarde onzekerheden rechtmatigheid		
Extra financiële beheershandelingen met een onzeker direct financieel effect vanuit externe regels (EU-aanbesteding/Fido/etc.)		
Extra financiële beheershandelingen met een onzeker direct financieel effect vanuit interne regels (gedoogbeleid)		
Overige onzekerheden inzake rechtmatigheid (PGB)		
Totaal onzekerheden in de rechtmatigheidscontrole		

* In het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), de Kadernota Rechtmatigheid 2018 en het normenkader 2019 is het kader voor de controle op de financiële rechtmatigheid opgenomen.

Wij hebben van het college een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen, waarin het college het bovenstaande heeft bevestigd. Dat houdt in dat eventuele niet-geconstateerde en daardoor niet-gecorrigeerde afwijkingen, zowel individueel als in totaal, in het kader van de jaarrekening niet materieel zijn. Het college heeft tevens bevestigd geen kennis te hebben van andere niet-gecorrigeerde afwijkingen.

Bijlage A2 - In de controle opgenomen aanpassingen

De onderstaande tabel bevat alle afzonderlijk geïdentificeerde en gecorrigeerde afwijkingen.

Aard van de gecorrigeerde controleverschillen	Rechtmatigheid	Getrouwheid
Feitelijke controleverschillen		
Volgt		
Inschattingsverschillen		
Volgt		
Verslaggevingsfouten		
Volgt		
Totaal		

Bijlage A3 - Tekortkomingen in de toelichtingen

Onze controlestandaarden vereisen dat wij afwijkingen van materieel belang in de toelichting signaleren om de gemeenteraad in staat te stellen een inschatting te maken van de gevolgen daarvan voor de jaarrekening.

De tabel hierna bevat een weergave van die onderwerpen uit de toelichting waarvan wij denken dat de gemeenteraad deze nader dient te beoordelen.

Toelichting	Bron van de toelichtingenvereiste	Kwantitatieve of kwalitatieve overwegingen
Niet van toepassing		

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit accountantsverslag over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die onder SiSa vallen. Per regeling wordt in een tabel aangegeven of, en zo ja welke financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd.

Onderstaand treft u deze tabel aan.

Sisacode	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang	Toelichting
Totaal			€ 0	

	Bestuurlijke samenvatting controle 2019
	Bestuurlijke samenvatting controle 2019
	Toelichting op de belangrijkste bevindingen
	Financiële positie van uw gemeente
	De financiële positie van uw gemeente
	Belangrijkste bevindingen uit onze controle
	Overige aangelegenheden
	Interne beheersing
	Bijlagen
	Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controleverschillen
	Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle
	Bijlage A2 - In de controle opgenomen aanpassingen
	Bijlage A3 - Tekortkomingen in de toelichtingen
	Bijlage B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2019
	Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging
	Bijlage D - Terugkoppelingen IT- bevindingen

Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging

Wij zijn onafhankelijk van de gemeente Hengelo

Bevestiging onafhankelijkheid

De voorschriften in het kader van onafhankelijkheid zijn binnen de Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (de NBA) opgenomen in de "Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO)" en vormen een belangrijk onderdeel van het 'normenkader' waaraan een accountant moet voldoen. De naleving van de ViO is binnen de organisatie van Deloitte ingebed.

Wij bevestigen dat onze onafhankelijke positie ten opzichte van de gemeente Hengelo in overeenstemming met de Nederlandse wettelijke en beroepsvoorschriften is gewaarborgd. Wij zijn van mening dat onze objectiviteit gedurende het afgelopen jaar niet is aangetast.

Stelsel van waarborgen om onafhankelijke positie te waarborgen

Deloitte beschikt over een stelsel van maatregelen om haar onafhankelijke positie bij controlecliënten te waarborgen. Dit stelsel van maatregelen is een integraal onderdeel van de bestuurlijke organisatie en van het voor de gehele organisatie van toepassing zijnde stelsel van kwaliteitsbeheersingsmaatregelen. Bijgaande niet-limitatieve opsomming geeft u een indruk van de maatregelen die bijdragen aan het waarborgen van onze onafhankelijke positie:

- Schriftelijke onafhankelijkheidsbepalingen waarin alle bestaande onafhankelijkheidsvereisten en de risico's ten aanzien van de bedreiging van de onafhankelijkheid en de daaraan gerelateerde waarborgen zijn verwerkt.
- Procedures voor tijdige bekendmaking van de voorschriften en de daarin aangebrachte wijzigingen aan alle gevolmachtigden en werknemers bij Deloitte.

- Procedures voor de organisatie van periodieke trainingen inzake de toepassing van de onafhankelijkheidsvoorschriften.
 - Procedures die erop gericht zijn dat onze gevolmachtigden en werknemers in specifieke casussen en omstandigheden de onafhankelijkheidsvoorschriften naleven.
 - De benoeming van professionals op seniorniveau die verantwoordelijk zijn voor het continu actualiseren van de procedures en voorschriften, de tijdige bekendmaking ervan en het adequaat functioneren van het gehele stelsel van waarborgen.
 - Procedures voor een schriftelijke rapportage per controlecliënt waarin is vastgelegd of sprake is van omstandigheden die de onafhankelijkheid van de accountant die de controleopdracht uitvoert bedreigen, op welke wijze met potentiële bedreigingen is omgegaan en, indien er bedreigingen zijn gesignaleerd, welke maatregelen dan zijn genomen om deze bedreigingen voor de onafhankelijkheid weg te nemen. De vastlegging van deze beoordeling, inclusief een gemotiveerde conclusie (de zogenoemde 'onafhankelijkheids-evaluatie'), wordt in het dossier opgenomen.
 - Procedures die vereisen dat een daartoe geëigende afdeling binnen Deloitte wordt geconsulteerd, als sprake is van een mogelijke aantasting van de onafhankelijkheid in relatie tot een specifieke cliënt. Indien de bestuursstructuur van de controlecliënt voorziet in een raad van commissarissen of audit committee overwegen wij ook één van deze beide instanties te raadplegen.
 - Procedures voor het interne toezicht in relatie tot de toetsing en bewaking van de naleving van de onafhankelijkheidsvoorschriften.
- De opzet en werking van ons stelsel van maatregelen worden periodiek door de externe toezichthouder getoetst.
- Procedures voor de organisatie van periodieke trainingen inzake de toepassing van de onafhankelijkheidsvoorschriften.
 - Procedures die erop gericht zijn dat onze gevolmachtigden en werknemers in specifieke casussen en omstandigheden de onafhankelijkheidsvoorschriften naleven.
 - De benoeming van professionals op seniorniveau die verantwoordelijk zijn voor het continu actualiseren van de procedures en voorschriften, de tijdige bekendmaking ervan en het adequaat functioneren van het gehele stelsel van waarborgen.
 - Procedures voor een schriftelijke rapportage per controlecliënt waarin is vastgelegd of sprake is van omstandigheden die de onafhankelijkheid van de accountant die de controleopdracht uitvoert bedreigen, op welke wijze met potentiële bedreigingen is omgegaan en, indien er bedreigingen zijn gesignaleerd, welke maatregelen dan zijn genomen om deze bedreigingen voor de onafhankelijkheid weg te nemen. De vastlegging van deze beoordeling, inclusief een gemotiveerde conclusie (de zogenoemde 'onafhankelijkheids-evaluatie'), wordt in het dossier opgenomen.
 - Procedures die vereisen dat een daartoe geëigende afdeling binnen Deloitte wordt geconsulteerd, als sprake is van een mogelijke aantasting van de onafhankelijkheid in relatie tot een specifieke cliënt. Indien de bestuursstructuur van de controlecliënt voorziet in een raad van commissarissen of audit committee overwegen wij ook één van deze beide instanties te raadplegen.
 - Procedures voor het interne toezicht in relatie tot de toetsing en bewaking van de naleving van de onafhankelijkheidsvoorschriften.
- De opzet en werking van ons stelsel van maatregelen worden periodiek door de externe toezichthouder getoetst.

	Bestuurlijke samenvatting controle 2019
	Bestuurlijke samenvatting controle 2019
	Toelichting op de belangrijkste bevindingen
	Financiële positie van uw gemeente
	De financiële positie van uw gemeente
	Belangrijkste bevindingen uit onze controle
	Overige aangelegenheden
	Interne beheersing
	Bijlagen
	Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controleverschillen
	Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle
	Bijlage A2 - In de controle opgenomen aanpassingen
	Bijlage A3 - Tekortkomingen in de toelichtingen
	Bijlage B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2019
	Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging
	Bijlage D - Terugkoppelingen IT- bevindingen

Interne roulatie

Een te grote mate van vertrouwdheid of vertrouwen kan een bedreiging vormen voor de onafhankelijkheid van de accountant wanneer bepaalde leden van het controleteam geregeld en voor lange tijd aan de wettelijke controle van een controlecliënt meewerken.

Wij beoordelen de bedreiging voor de onafhankelijkheid die kan voortvloeien uit de langdurige betrokkenheid van andere leden van het controleteam bij de controleopdracht. Waar nodig nemen wij maatregelen om deze bedreiging weg te nemen.

Onze beoordeling heeft geen aanleiding gegeven om komend boekjaar teamleden bij de gemeente Hengelo te rouleren.

Persoonlijke, zakelijke of financiële relaties met de gemeente Hengelo

Wij hebben een evaluatie gemaakt van persoonlijke, zakelijke en financiële relaties tussen Deloitte, haar gevolmachtigden en haar medewerkers en de gemeente die van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid. Bij deze evaluatie zijn ons geen zaken gebleken die aan u gerapporteerd dienen te worden.

Geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid

De Nederlandse onafhankelijkheidsregels vereisen dat de eindverantwoordelijke accountant de met governance belaste organen informeert over geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid die Deloitte, een bestuurder of interne toezichthouder van Deloitte of een lid van het controleteam heeft ontvangen van of verstrekt aan de gemeente of een bij de gemeente betrokken persoon. Hierbij is een drempel van € 100 opgenomen in de regels.

Wij hebben geen geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid die een (geschatte) waarde van meer dan € 100 hebben ontvangen of verstrekt, en zijn daarom van mening dat er geen sprake is van een bedreiging voor de onafhankelijke uitvoering van de controleopdracht.

Bestuurlijke samenvatting
controle 2019

Bestuurlijke samenvatting
controle 2019

Toelichting op de belangrijkste
bevindingen

Financiële positie van uw
gemeente

De financiële positie van uw
gemeente

Belangrijkste bevindingen uit
onze controle

Overige aangelegenheden

Overige aangelegenheden

Bijlagen

Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde
controleverschillen

Bijlage A1b - Onzekerheden in
de controle

Bijlage A2 - In de controle
opgenomen aanpassingen

Bijlage A3 - Tekortkomingen in
de toelichtingen

Bijlage B - Bevindingen controle
SiSa-bijlage 2019

Bijlage C -
Onafhankelijkheidsbevestiging

Bijlage D - Terugnoppelingen IT-
bevindingen

Terugnoppeling IT-bevindingen

De belangrijkste bevindingen uit onze managementletter 2019

Geen significante tekortkomingen in de interne (financiële) beheersing

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij in het najaar van 2019 een interim-controle uitgevoerd.

Deze interim-controle is primair gericht op de opzet, het bestaan en de werking van maatregelen van administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB), voor zover van belang voor onze controle op de betrouwbaarheid en rechtmatigheid van de in de jaarrekening opgenomen gegevens.

De bevindingen naar aanleiding van deze controle hebben wij opgenomen in onze managementletter 2019.

Opmerkingen met betrekking tot de IT-omgeving

Als onderdeel van onze jaarrekeningcontrole verkrijgen wij inzicht in de IT-omgeving, risico's en (significante) tekortkomingen. Ook verkrijgen wij inzicht in de opvolging van IT-bevindingen van vorig boekjaar en belangrijkste IT-beheersmaatregelen om gebruik te kunnen maken van digitale controles. Conform hetgeen wij met de gemeente afspraken, rapporteren wij u in dit rapport over onze bevindingen.

Toegang

Key2Financiën

- Er is geen beleid of proces aanwezig omtrent het periodiek controleren van de gebruikers in de IT-omgeving. Daarnaast worden de rechten/rollen die de betreffende medewerkers hebben en de mogelijke conflicten hierin niet periodiek gecontroleerd.
- Binnen de applicatie Key2Finance wordt bij het toekennen van rechten geen gebruik van functieprofielen gemaakt.

Het risico bestaat dat medewerkers te veel rechten meekrijgen, die mogelijk met elkaar conflicteren. Hierdoor is het onbekend of er functiescheidingsconflicten ontstaan en/of bestaan in de systemen.

Database Oracle

De wachtwoordvereisten van database Oracle voldoen niet aan de vereisten. Dit zijn onder andere de wachtwoordhistorie van 'unlimited' en het verloop van het wachtwoord van 999 dagen. Daarom heerst er een verhoogd risico op ongeautoriseerde toegang van de database, waardoor het risico heerst dat de data-integriteit wordt aangetast.

Hoge rechtenaccounts

Key2Financiën

- Ten aanzien van de hoge rechten accounts (applicatiebeheerders) in Key2Finance is geen beleid geschreven. Het risico bestaat dat er onvoldoende controle op de hoge rechtenaccounts wordt uitgevoerd, waardoor ongewenste mutaties door de hoge rechtenaccounts niet of niet tijdig worden gesignaleerd.

- Binnen Key2Finance hebben de applicatiebeheerders de mogelijkheid om de mutatieverslagen van de logging permanent te verwijderen. Het risico bestaat dat er onvoldoende controle op de hoge rechtenaccounts kan worden uitgevoerd, waardoor ongewenste mutaties door de hoge rechtenaccounts niet of niet tijdig worden gesignaleerd.

Om de risico's te mitigeren, adviseren wij u de volgende werkzaamheden uit te voeren.

Toegang

Key2Financiën

- Wij bevelen aan om periodiek te controleren of de toegekende rechten en rollen nog voldoen aan de daaraan gestelde normen danwel aan de autorisatiematrix.
- Wij bevelen aan om binnen de applicatie Key2Finance te gaan werken met functieprofielen waaraan de individuele rechten zijn gekoppeld.

Database Oracle

Wij bevelen aan om een wachtwoord historie van maximaal 10 wachtwoorden in te regelen, met daarbij het verloop van het wachtwoord van maximaal 90 dagen.

Hoge rechtenaccounts

Key2Financiën

- Wij bevelen aan om een beleid op te stellen ten aanzien van het gebruik en de controle op de hoge rechtenaccounts binnen Key2Finance.

	Bestuurlijke samenvatting controle 2019
	Bestuurlijke samenvatting controle 2019
	Toelichting op de belangrijkste bevindingen
	Financiële positie van uw gemeente
	De financiële positie van uw gemeente
	Belangrijkste bevindingen uit onze controle
	Overige aangelegenheden
	Overige aangelegenheden
	Bijlagen
	Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controleverschillen
	Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle
	Bijlage A2 - In de controle opgenomen aanpassingen
	Bijlage A3 - Tekortkomingen in de toelichtingen
	Bijlage B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2019
	Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging
	Bijlage D - Terugkoppelingen IT- bevindingen

Terugkoppeling IT-bevindingen

- Wij bevelen u aan de mogelijkheid om binnen Key2Finance de mutatieverslagen van de logging permanent te verwijderen, uit te zetten.
- Daarnaast adviseren wij u om de mutatieverslagen van de logging op de applicatiebeheerders periodiek te beoordelen op de mutaties welke zij hebben doorgevoerd in de financiële administratie.

Deloitte refers to one or more of Deloitte Touche Tohmatsu Limited ("DTTL", its global network of member firms, and their related entities. DTTL (also referred to as "Deloitte Global" and each of its member firms are legally separate and independent entities. DTTL does not provide services to clients. Please see www.deloitte.nl/about to learn more.

Deloitte is a leading global provider of audit and assurance, consulting, financial advisory, risk advisory, tax and related services. Our network of member firms in more than 150 countries serves four out of five Fortune Global 500® companies. Learn how Deloitte's approximately 264,000 people make an impact that matters at www.deloitte.nl.

This communication contains general information only, and none of Deloitte Touche Tohmatsu Limited, its member firms, or their related entities (collectively, the "Deloitte network" is, by means of this communication, rendering professional advice or services. Before making any decision or taking any action that may affect your finances or your business, you should consult a qualified professional adviser. No entity in the Deloitte network shall be responsible for any loss whatsoever sustained by any person who relies on this communication.

© 2019 Deloitte The Netherlands

Designed by CoRe Creative Services. RITM0343365

